

Слід підкреслити, що демотивований працівник становить ризик для будь-якого бізнесу, оскільки він може отруїти атмосферу в команді та зробити її стійкою до просування. Зрештою, дуже важливо розпізнавати таких працівників на ранній стадії, щоб можна було вжити відповідних заходів для удосконалення управління персоналом і надихнути працівників. Завдяки специфічним діагностичним методикам можна виявити тенденцію до демотивації персоналу. Частиною цього можуть бути періодичне тестування, спостереження, опитування, інтерв'ю та бесіди. З огляду на це ми рекомендуємо керівництву дії щодо усунення демотивації співробітників (рис. 1).

Рис. 1. Управлінські кроки у напрямку роботи з демотивацією персоналу

УДК 332.142.4

Бричка Б.О.,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
(Науковий керівник: д.е.н., професор Зайченко В.В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький

ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЖКГ УКРАЇНИ

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) є важливою складовою інфраструктури будь-якої країни, забезпечуючи життєдіяльність населення та підтримуючи базові життєві потреби. В Україні, стан ЖКГ потребує суттєвих покращень, зокрема в контексті модернізації та впровадження інноваційних технологій. Потреба в інвестиціях є очевидною, оскільки існуюча інфраструктура є застарілою, а обсяги державного фінансування не забезпечують належного рівня розвитку та підтримки. Інвестиційно-інноваційний розвиток підприємств ЖКГ є ключовим фактором для забезпечення стійкого економічного зростання, покращення якості послуг та зниження витрат. В умовах глобалізації та зростаючої конкуренції, інвестиції в інновації стають важливими для підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств. Важливою є також роль міжнародного досвіду та залучення іноземних інвестицій, що сприяє впровадженню передових технологій та управлінських практик. У зв'язку з цим, дослідження перспектив інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств ЖКГ України є актуальним та своєчасним.

Проблема інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств ЖКГ України включає кілька ключових аспектів, які потребують глибокого дослідження та аналізу:

1. Низький рівень інвестиційної привабливості. Підприємства ЖКГ стикаються з проблемами залучення інвестицій через низький рівень рентабельності, високі ризики та недостатню правову захищеність інвесторів.

2. Застаріла інфраструктура. Більшість об'єктів ЖКГ в Україні експлуатуються понад свій нормативний термін, що потребує значних капіталовкладень для модернізації та реконструкції.

3. Низький рівень впровадження інновацій. Відсутність сучасних технологій та методів управління негативно впливає на ефективність діяльності підприємств, підвищує витрати та знижує якість послуг.

4. Відсутність комплексної стратегії розвитку. Бракує скоординованої національної стратегії, яка б враховувала особливості регіонів, пріоритетні напрямки розвитку та потреби споживачів.

5. Фінансові обмеження. Бюджетні обмеження та високий рівень заборгованості підприємств обмежують можливості для залучення необхідних інвестицій.

6. Регуляторні та правові бар'єри. Невідповідність законодавства, складні процедури та корупційні ризики створюють додаткові перешкоди для залучення інвестицій та впровадження інновацій.

Також війна в Україні створює додаткові проблеми для інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств ЖКГ. Серед них можна виділити наступні ключові аспекти:

1. Руйнування інфраструктури.
2. Переривання постачання матеріалів та обладнання.
3. Зниження інвестиційної привабливості.
4. Втрата кваліфікованих кадрів.
5. Фінансові обмеження.
6. Погіршення соціально-економічної ситуації.
7. Відсутність стабільності та прогнозованості.
8. Зростання витрат на безпеку.
9. Збільшення технологічних розривів.

Врахування цих додаткових проблем є критично важливим для розробки ефективних стратегій інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств ЖКГ в Україні в умовах війни.

Загалом вирішення цих проблем потребує комплексного підходу, який включає розробку та впровадження ефективних механізмів залучення інвестицій, стимулювання інноваційної діяльності, поліпшення регуляторного середовища та розробку довгострокових стратегій розвитку підприємств ЖКГ. Дослідження перспектив інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств ЖКГ України є важливим кроком для формування науково обґрунтованих рекомендацій, які сприятимуть підвищенню ефективності їх діяльності та якості наданих послуг.

Питанням інноваційної та інвестиційної політики в ЖКГ та розробленню шляхів розвитку підприємств ЖКГ та підвищенню ефективності їх

функціонування присвячено науковій праці вітчизняних і зарубіжних вчених таких як А.В. Бодюк, П.П. Борщевський, Б.В. Буркинський, В.В. Величко, Б.М. Данилишин, Є.Б. Добровець, В.І. Захарченко, І.Н. Звягін, Ю.Н. Казанов, В.В. Костецький, Ю.В. Колесник, О.О. Костусев, Н.І. Кротова, В.П. Ніколаєв, В.Д. Новосільський, А.І. Озорніков, Г.Ю. Перерва, М.І. Порівський, П.О. Скок, Б.С. Стогній, О.С. Токарев та інші. Вагомий внесок у дослідження різних аспектів розвитку житлового та комунального господарства є в роботах провідних західних вчених, зокрема таких як У. Дюбуа (Dubois U.), П. Саплакан (Saplaan P.), С. Лобіна (Lobina S.), Д. Холлаб (Hall D.), Дж. Глачанд (Glachant J.), Д. Паркер (Parker D.), В. Саведофф (Savodoff W.), П. Шпиллер (Spiller P.), Г. Райлі (Riley G.). Проте проблема визначення перспектив інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств ЖКГ України в умовах війни залишається актуальною.

Перед тим, як визначити перспективи розвитку підприємств ЖКГ України, потрібно зробити огляд сучасного стану підприємств житлово-комунального господарства України. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств ЖКГ протягом останніх двох років, зокрема в умовах війни в Україні, свідчить про їх збитковість. Зокрема, у багатьох комунальних підприємствах обсяг збитків у декілька разів перевищив обсяг їх прибутків, і понад третина підприємств комунальної власності України є збитковими. Протягом аналізованого періоду прибутковість підприємств знизилася на 40-60% через збільшення заборгованості та витрат. Статистичні дані свідчать, що комунальним підприємствам характерні від'ємна рентабельність власного капіталу та активів. Найбільше це стосується підприємств, що надають послуги водопостачання, теплопостачання та електропостачання. Негативні рівні дохідності власного капіталу та активів не забезпечують оновлення й підтримку основних фондів та інвестиції в людський капітал, необхідних для забезпечення належної якості суспільних послуг. Також, зношеність основних фондів у ЖКГ досягає 80%, що потребує значних інвестицій для модернізації та оновлення. Відсутність систематичних капіталовкладень призводить до аварій та погіршення якості послуг, що надаються населенню. Основними джерелами фінансового забезпечення підприємств комунальної власності є кошти державного та місцевих бюджетів, гранти, кредити банків, кошти міжнародних організацій та власні фінансові ресурси (прибуток, амортизаційні відрахування). Однак, для більшості комунальних підприємств України характерна збитковість, тому фінансування значною мірою відбувається за рахунок державної допомоги, що може спотворювати конкуренцію та створювати корупційні ризики. Проте, державна підтримка ЖКГ з місцевих бюджетів в Україні зросла у майже два рази за останні два роки, але залишається недостатньою порівняно з плановими показниками через обмеженість фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Недофінансування галузі може призвести до аварійних ситуацій, підвищення соціальної напруги та погіршення екологічної ситуації у містах. Відтак, підприємства ЖКГ України стикаються з численними проблемами, що загрожують їх сталому функціонуванню. Основними з них є збитковість, зношеність основних фондів, недостатня державна підтримка та фінансове

забезпечення, корупційні ризики та низька інвестиційна привабливість. Для вирішення цих проблем необхідно впроваджувати нові підходи до реформування комунальної сфери, зокрема забезпечення достатнього фінансування, контролю за ефективністю використання коштів та підвищення рентабельності і якості послуг.

Ми пропонуємо напрями підвищення інвестиційно-інноваційної привабливості підприємств ЖКГ України. Для підвищення інвестиційно-інноваційної привабливості підприємств житлово-комунального господарства (ЖКГ) України необхідно реалізувати комплекс заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для залучення інвестицій та впровадження інноваційних рішень. Основні напрями включають:

1. Законодавчі та регуляторні зміни:

- спрощення регуляторних процедур: спрощення та оптимізація процедур для отримання дозволів, ліцензій та погоджень на реалізацію інвестиційних проектів у сфері ЖКГ;

- захист прав інвесторів: вдосконалення законодавства щодо захисту прав інвесторів, включаючи гарантії повернення інвестицій та захист від недобросовісної конкуренції.

2. Фінансові стимули:

- податкові пільги: запровадження податкових пільг для інвесторів, які вкладають кошти в модернізацію та розвиток підприємств ЖКГ, зокрема зниження ставок податку на прибуток та податку на додану вартість;

- фінансові інструменти: розробка нових фінансових інструментів, таких як «зелені» облігації, спеціальні фонди для підтримки інвестиційних проектів у сфері ЖКГ.

3. Інфраструктурні інвестиції:

- модернізація інфраструктури: залучення інвестицій у модернізацію та реконструкцію інфраструктури ЖКГ, включаючи водо- та теплопостачання, електропостачання та управління відходами;

- впровадження інноваційних технологій: сприяння впровадженню сучасних технологій та рішень, таких як розумні мережі, автоматизовані системи управління, енергоефективні технології.

4. Покращення фінансового стану:

- зменшення заборгованості: впровадження ефективних механізмів управління дебіторською та кредиторською заборгованістю для покращення фінансового стану підприємств;

- оптимізація витрат: реалізація заходів з оптимізації витрат та підвищення ефективності операційної діяльності, що дозволить збільшити прибутковість підприємств.

5. Розвиток кадрового потенціалу:

- підвищення кваліфікації працівників: організація програм навчання та підвищення кваліфікації для працівників підприємств ЖКГ, зокрема у сфері управління проектами, фінансів та нових технологій;

- мотивація персоналу: впровадження системи мотивації для залучення та утримання висококваліфікованих кадрів, включаючи конкурентоспроможні заробітні плати та додаткові соціальні пакети.

6. Партнерство та міжнародна співпраця:

– державно-приватне партнерство (ДПП): стимулювання розвитку державно-приватного партнерства для реалізації інфраструктурних проектів у сфері ЖКГ, що дозволить залучити додаткові інвестиції та технологічні рішення;

– співпраця з міжнародними організаціями: активізація співпраці з міжнародними фінансовими та донорськими організаціями для залучення грантів та кредитів на розвиток інфраструктури та впровадження інновацій.

7. Підвищення прозорості та відкритості:

– прозорість фінансової звітності: впровадження прозорих процедур звітності та аудиту фінансової діяльності підприємств ЖКГ для підвищення довіри інвесторів;

– відкриті дані: публікація відкритих даних про діяльність підприємств, включаючи фінансові звіти, інформацію про інвестиційні проекти та їх результати.

8. Залучення інновацій:

– інноваційні хаби та кластери: створення інноваційних хабів та кластерів, що об'єднують підприємства, науково-дослідні установи та інвесторів для розробки та впровадження нових технологій у сфері ЖКГ%;

– стимулювання наукових досліджень: підтримка науково-дослідних робіт у галузі ЖКГ для розробки інноваційних рішень та підвищення ефективності підприємств.

9. Підвищення енергоефективності:

– енергоефективні проекти: залучення інвестицій у проекти, спрямовані на підвищення енергоефективності підприємств ЖКГ, що дозволить зменшити витрати на енергію та підвищити стійкість до зовнішніх економічних шоків;

– впровадження альтернативних джерел енергії**.

Розвиток альтернативних джерел енергії, таких як сонячні, вітрові електростанції та біогазові установки, для зменшення залежності від традиційних джерел енергії. Реалізація цих напрямів сприятиме підвищенню інвестиційно-інноваційної привабливості підприємств ЖКГ України, забезпечить їх стійкий розвиток та покращення якості наданих послуг.

На основі проведеного дослідження, ми визначили перспективи інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств ЖКГ України. На основі аналізу поточного стану та визначення напрямів підвищення інвестиційно-інноваційної привабливості, можна виділити кілька ключових перспектив для розвитку підприємств ЖКГ України.

1. Залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій. Покращення законодавчої бази та створення сприятливих умов для інвесторів відкриває значні можливості для залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій. Запровадження податкових пільг, спрощення регуляторних процедур та забезпечення правової захищеності інвесторів сприятимуть активізації інвестиційної діяльності в галузі.

2. Розвиток державно-приватного партнерства. Створення умов для розвитку державно-приватного партнерства дозволить залучити додаткові фінансові ресурси та передові технології для модернізації інфраструктури ЖКГ. Це сприятиме підвищенню ефективності підприємств та якості наданих послуг.

3. Модернізація інфраструктури та впровадження новітніх технологій. Впровадження сучасних технологій, таких як розумні мережі, автоматизовані

системи управління, енергоефективні рішення, значно підвищить ефективність роботи підприємств ЖКГ. Модернізація та оновлення зношених основних фондів допоможуть знизити витрати на обслуговування та підвищити надійність інфраструктури.

4. Підвищення енергоефективності. Проекти з підвищення енергоефективності дозволять знизити енергоспоживання та витрати на енергію, що сприятиме підвищенню фінансової стійкості підприємств. Впровадження альтернативних джерел енергії, таких як сонячні та вітрові електростанції, зменшить залежність від традиційних енергоресурсів.

5. Розвиток інноваційної культури. Створення інноваційних хабів та кластерів, підтримка науково-дослідних робіт, впровадження інноваційних рішень та нових технологій сприятимуть розвитку інноваційної культури в галузі ЖКГ. Це забезпечить постійне оновлення технологій та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

6. Підвищення кваліфікації та мотивації персоналу. Інвестиції у навчання та підвищення кваліфікації працівників дозволять забезпечити підприємства висококваліфікованими кадрами. Мотиваційні програми для утримання та залучення фахівців сприятимуть підвищенню ефективності діяльності підприємств.

7. Прозорість та відкритість діяльності. Впровадження прозорих процедур звітності та аудиту фінансової діяльності підвищить довіру з боку інвесторів та споживачів. Публікація відкритих даних про діяльність підприємств забезпечить прозорість та підзвітність.

8. Підтримка з боку держави та міжнародних організацій. Збільшення державної підтримки та співпраця з міжнародними фінансовими організаціями дозволять залучити додаткові фінансові ресурси для реалізації інвестиційно-інноваційних проектів. Гранти, кредити та технічна допомога сприятимуть модернізації інфраструктури та впровадженню інновацій.

Висновки. Перспективи інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств ЖКГ України залежать від комплексного підходу до вирішення існуючих проблем та реалізації запропонованих заходів. Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток державно-приватного партнерства, модернізація інфраструктури, підвищення енергоефективності та підтримка інновацій дозволять забезпечити стійкий розвиток галузі та підвищення якості наданих послуг.

Список використаних джерел:

1. Величко В.В., Гайденок С.М. Актуальні питання управління підприємствами житлово-комунального господарства в сучасних економічних умовах. Економіка і суспільство. 2016. Випуск # 4. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/18.pdf (дата звернення: 24.04.2024).

2. Лук'янов В.І. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку житлово-комунального господарства регіонів України. Регіональна економіка. 2017. № 4. С. 206–211. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2017-4_0-pages-206_211.pdf (дата звернення: 26.04.2024).

3. Михайлик О. Бірак Є. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2023. (58). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-86> (дата звернення: 26.04.2024).

4. Ровенчак Т.Г., Шевчук С.В. Проблеми інноваційного розвитку ЖКГ. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/itb/itb2016/paper/viewFile/1592/1293> (дата звернення: 27.04.2024).

УДК 658.15

*Виговський П.О.,
здобувач вищої освіти третього рівня (доктор філософії)
(Науковий керівник: д.е.н., професор Мульська О.П.);*

*Гресь Б.А.,
здобувач вищої освіти третього рівня (доктор філософії)
(Науковий керівник: к.е.н., с.д. Левицька О.О.);*

*Сарахман В.М.,
здобувач вищої освіти третього рівня (доктор філософії)
(Науковий керівник: д.е.н., професор Васильців Т.Г.)*

*ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»
м. Львів*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НА РИНКУ ПРАЦІ В СЕКТОРІ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Аналізування – одна з невід’ємних функцій управління. Власне, у підсумку ретельного аналізування стає зрозумілим, по-перше, чи були досягнуті цілі й реалізованими завдання регіональної політики; по-друге, на скільки покращилися значення індикаторів (очікуваних результатів політики), які характеризують відповідні структурні зміни та інституційні реформи; по-третє, як це в цілому вплинуло на соціально-економічний розвиток регіону та його територій; по-четверте, якою є динаміка відповідних процесів і які чинники її визначають у найбільшій мірі; по-п’яте, якою є ситуація на сьогодні та які сфери / напрями регулювання потребують подальшого втручання / активізації. Саме аналізування дозволяє сформувати інформаційно-аналітичну основу для вироблення рішень щодо подальшого регулювання розвитку процесів інноваційно-технологічного зростання, особливо в частині становлення потрібного для планових зрушень інституційного середовища.

Якщо вести мову про наявні на сьогодні методи, методики й методичні підходи до аналізування інноваційного розвитку, то можна вільно стверджувати, що їх напрацьовано багато. Чого не скажеш, до прикладу, про оцінювання інституційного середовища інновацій. Показники останнього є свідченням ефективності регіональної політики становлення сприятливих економіко-правових та організаційних умов для належного ведення науково-дослідної діяльності і впровадження її результатів у бізнес-секторі.